

TÜRKONFED Yönetim Kurulu Başkanı Orhan Turan'ın 2018-2019 yılı Türkiye ve Dünya Ekonomisi Değerlendirmesi

• 2018 yılı değerlendirilmesi:

Ortak aklı, ortak bir vizyonla oluşturmaya ihtiyacımız var

Dünyada ve ülkemizde 2018, zor ve sıkıntılı bir yıl oldu. ABD'nin Rusya, Çin ve İran üzerinden başlattığı ticaret savaşları, küresel ekonomide korumacı tedbirlerin devreye girmesini sağladı. Elbette sarsıcı etkiler yaşadık. Çoğu zaman dış politikanın ekonomi üzerinde bir silah olarak kullanıldığını gördük. ABD, AB ve Rusya ile Suriye başta olmak üzere bölgemizde yaşanan siyasi belirsizlik, ekonomi gündemini arka sıralara attı. Türkiye, ticaret savaşları ile başlayan süreçte ABD ile yaşadığı gerginliğin etkisini ekonomide fazlasıyla hissetti. Türkiye-ABD arasındaki ekonomik politika belirsizlikleri, TL'nin dolar ve diğer para birimleri karşısında ciddi bir değer kaybı ile tüketici fiyatları da arttı. Enflasyonun yılın ikinci yarısından sonra son 10 yılın rekor seviyesine yükseldiğine şahit olduk. "İçer kapılarak değil, değişerek ve dönüşerek" çıkabileceğimiz bir yeni dünya kuruluyor. Bu dünyada Türkiye'nin güçlü ve lider bir ülke olması için de gerçekleri konuşmaya, çözümler sunmaya, birlikte ortak aklı; ortak bir vizyonla oluşturmaya ihtiyacımız olduğu görülüyor.

FED'in 2019'da kademeli faiz artışı yerine, veri odaklı bir sürece gireceğini belirtmesi, gelişmekte olan ülke piyasalarından likidite çekilmesinin tahmin edildiği düzeyde olmayabileceği ihtimalini de ortaya çıkardı. Bu ülkemiz için fırsata dönüştürülecek bir oyun alanı yaratması açısından önemli bir gelişme. Bu sefer ev ödevlerimizi eksiksiz yerine getirmemiz gerekiyor. Yaşanan tüm gelişmeler gösteriyor ki Türkiye'nin, uzun vadeli rekabetçilik için, yatırımlarını en verimli olduğu alanlara kaydırması ve yatırımcı güvenini sağlaması kritik önem taşıyor. Gerek enflasyon ve gerek son çeyrek büyüme verileri; tüketim değil, üretim, ihracat ve kalkınma odaklı bir ekonomi modele geçmemiz gerektiğinin sinyallerini veriyor. Ülkemizin, yüzde 5 ve üzeri sürdürülebilir bir büyümeye imza atacak potansiyele sahip olduğuna inanıyoruz.

2018 yılı büyümemizin, YEP'in tahminin altında geleceği görülüyor

Büyümede 3. çeyrekte ortaya çıkan yavaşlamanın 4. çeyrekte daha belirginleşeceği görülüyor. GSYH'nın üçüncü çeyrek büyüme verileri, uzun süredir sürdürülebilirliği tartışılan ekonomik büyüme modelindeki değişiklikleri göstermesi açısından dikkat çekici. Bu veriler, büyümenin itici gücünün son dönemde iç tüketimden değil; net ihracat verilerinden geldiğini gösteriyor. Kasım ayı enflasyon verileri, iç tüketimin büyümeye katkısının dördüncü çeyrekte daha da azalacağına işaret ediyor. Dolayısıyla, 2018 yılında ekonomik büyümenin Yeni Ekonomi Programı'ndaki yüzde 3,8 tahmininin altında gelebileceği öngörülüyor. Dış talebin pozitif katkısının sürdürülebilirliği, cari açığın ve dış borç oranlarının da makul seviyelere düşmesi açısından önemli olacaktır. Öte yandan, makine & teçhizat yatırımlardaki sert daralmanın, sadece 2018 büyüme üzerindeki etkisi değil; büyüme potansiyeli üzerindeki etkisi de düşünülmelidir.

2018 yılında yaşanan bu gelişmelerden ve ekonomideki yavaşlamadan en çok KOBİ'ler etkileniyor. Takipteki KOBİ kredilerinin oranının özellikle son aylarda arttığı görülüyor. Ekonominin lokomotifi olan KOBİ'lerin kırılğan yapılarını güçlendirecek adımlar atılması bu bağlamda önem taşıyor. Finansmana erişimde sıkıntı yaşayan; yüksek teknoloji kullanımı, yüksek katma değerli üretim ve ihracat gücü sınırlı olan KOBİ'ler için nakit akışı devamlılığı hayati bir öneme sahiptir. KOBİ'lerimizin nakit akışı devamlılığının sağlanması, finansal yapılarını güçlendirecek, piyasada güven ortamını artıracak ve risk primi ile finansal dalgalanmaların boyutunu azaltacaktır. Alacak sigortasının hayata geçirilmesi ve KOBİ'lerin finansmana erişimindeki sıkıntılarının giderilmesi, ekonominin lokomotifi olan KOBİ'lerimizi dirençli kılacaktır.

• 2019 yılı beklentileri ve öneriler:

2019'un daha ılımlı geçmesi için ev ödevlerimizi eksiksiz yerine getirmeliyiz.

Global ekonomi ile ilgili öngörüler büyümenin 2018'de yüzde 3.8 ile tepe noktasına ulaşacağı ve devamında daha düşük bir platoya ineceği şeklinde. Dünyada likidite sıkılaştırırken, Türkiye'de ekonomik yavaşlama; enflasyon ve büyümenin yavaşlamasının da yılın ilk yarısında devam edeceği görülüyor. Yurt dışı kaynaklı dalgalanmaların ülkemiz finansal piyasalarında 2018'de yaşananların bir benzerini tekrarlamaması için belirsizliklerin en aza indirilmesi önem kazanıyor. Yeni Ekonomik Program'da açıklanan hedeflerin, şeffaf, öngörülebilir ve bağımsız para ve maliye politikalarıyla desteklenmeye devam edilmesi, 2019'un 2018'e göre daha ılımlı geçmesine önemli katkı sağlayacak diye düşünüyoruz.

Yüksek ateş yaratan farklı hastalıklarımız var. Faiz, döviz kuru, enflasyon, cari açık, işsizlik gibi kronikleşmeye başlayan hastalığımızın bir tedavisi de var. Ekonomide doğru teşhis ve doğru tedavi çok önemli. Zamanında adım atmak, hızlı ve doğru reaksiyon vermek, "geçici pansumanlar değil" "kalıcı tedaviler ile ekonomimizin dengelenme sürecini sağlıklı yürütmesini sağlayabiliriz. Bunun için tedaviyi doğru koymak gerekiyor. O tedavi ise ekonomik ve demokratik reformlardan geçiyor.

Enflasyonla mücadele uzun süren kararlı politikalar gerektirir. 2001 krizi sonrası yüzde 70'lere gelen enflasyonu ekonomik ve demokratik reformlar ile AB üyeliği çıpası sayesinde tek hanelere düşürmüştük. Yüksek enflasyon liginde ilk 10 ülke ile birlikte anılmak yerine dünyanın en büyük 10 ekonomisinden biri olmak için top yekûn mücadele etmeliyiz. Finans piyasalarında kısa zamanda olumlu sonuçları olan uygulamaların, ekonomik atmosfer ve ülkemizin risk primi üzerinde baskıya yol açmaması için yapısal önlemler alınması gerekiyor. Yüksek risk primi, yüksek borçlanma maliyeti yaratıyor. Yani dışarıdan daha yüksek faizle borç anlamına geliyor. Serbest piyasa ilkelerine bağlı kalarak, sıkı para ve maliye politikasının sabırla yürütülmesi gerekiyor. Yerel seçim sathına girdiğimiz şu günlerde, sıkı kamu maliyesi de ayrıca çok önem kazanıyor.

Serbest piyasa ekonomisiyle çelişkiler yaratacak uygulamalardan kaçınmak, ekonomimizde orta ve uzun vadede avantaj yaratacaktır. Artık sıcak para dönemi sona erdi. Ve ülkelere yatırım çekmek için, ekonomik göstergeler, tek başına yetmiyor. Ekonomi ile demokrasi arasında dolaylı değil, doğrudan bir ilişkinin olduğunu unutmamalıyız. Uluslararası yatırımcılar aynı zamanda; "Yüksek demokrasi standartları, hukukun üstünlüğü, fikir ve ifade özgürlüğü" gibi evrensel değerlere de bakıyor. Reformlarla, demokrasimizi ve ekonomimizi güçlendirip, belirsizlikleri azaltabiliriz.

Küresel rekabet gücümüzü artırmak için dijitalleşen bir ülke hayal ediyoruz

Ev ödevlerimizi eksiksiz yerine getirirken, aynı zamanda yüksek teknoloji kullanımını da artırmaya gayret etmeliyiz. Yüksek teknolojili üretim yaparak, yüksek katma değer yaratıp, küresel rekabet gücümüzü artırmak için dijitalleşmeyi kaldıraç olarak kullanabiliriz. Dijital dönüşüm bir amaç değil, kalkınma odaklı sürdürülebilir ekonomi için bir araçtır. Ülke olarak GSYİH'dan ARGE'ye ayırdığımız payı, rekabet ettiğimiz ülkeler düzeyinde artırmamız; sadece bu teknolojiyi üretmek ve kullanmak değil, yaratacağı yeni ekonomik, sosyal ve toplumsal hayatı da bugünden tasarlamamız gerekiyor.

Ülkemizin gerçek gündeminin, A'dan Z'ye dijital dönüşüm olması gerektiğine inanıyoruz. Dijitalleşmenin bir lüks değil, aksine bir zorunluk olduğunu unutmamalıyız. Ekonomide istediğimiz dönüşümün temelini de nitelikli eğitimle sağlamlaştırabiliriz. Nitelikli insan kaynağına yatırım yapmazsak; teknolojik altyapıyı sağlayarak dijital dönüşümün yaratacağı faydadan yararlanamayız. Unutmamak gerekir ki; dijital dünyanın en önemli sermayesi insandır.

TÜRKONFED olarak her platformda Türkiye'nin yeni bir hikâye yazması gerektiğini söylüyoruz. Bu yeni hikâyenin ana temasının da dijitalleşme olması gerektiğine inanıyoruz. Küresel bir güç olmanın anahtarı, kendi teknolojimizi geliştirmekten geçiyor.

KOBİ'ler açısından 2019 yılı kritik önemdedir

Özellikle içinde bulunduğumuz dönemde şirketleri özellikle etkileyen ve diğer ülkelerdeki rakiplerine göre etkileyen bir unsur, finansman koşullarının sıkılaştığı dönemlerde alacak tahsilatında yaşanan sıkıntılardır. Bu sıkıntılardan en fazla etkilenen şirketler ise KOBİ'lerdir. Yüksek enflasyon ve kredi daralması yaşanan bu dönemde ödeme vadelerinin gecikmesi en çok KOBİ'leri etkilemektedir. Tahsilat güclüğü nedeniyle yaşanabilecek sorunların KOBİ'lerde finansal krize sebep olmasının ve iflas/konkordatoların önüne geçmek amacıyla, “önce küçüğü düşün ilkesi” çerçevesinde önlemler alınması önem taşımaktadır.

Orta ve uzun vade açısından en önemli yapısal konu rekabetçilik-cari açık dengesinin düzeltilmesidir. Türkiye'de küçük işletmelerin, sayı olarak ve çalışan sayısı olarak da girişimlerin büyük bir çoğunluğunu oluşturmalarına rağmen verimlilik açısından halen düşük seviyede kaldıkları görülüyor. Gittikçe hızlanan uluslararası ekonomik dönüşümde, şirketlerin rekabetçiliklerini artırabilmeleri için kurumsal yapılarını güçlendirmeleri, dijital dönüşümün iş modelleri üzerindeki değişiklikleri anlamaları ve bunu uygun stratejik altyapı, üretim ve ürün satış kanallarını dönüştürmeleri gerekmektedir.

TÜRKONFED'in “Dijital Anadolu” raporunda vurgulandığı üzere “Türkiye'nin sektörel olarak farklı noktalardaki alan uzmanlıkları iyi tespit edilmeli ve dijital dönüşümün, sektörel koşullara uygun olarak verimlilik artışlarını sağlayacak şekilde nasıl kurgulanacağı ve dijital dönüşümün bu çözümleri sağlamada nasıl bir fayda sağlayabileceği iyi anlaşılmalıdır”.